

ESCAP. <https://www.unescap.org/sites/default/files/1.%20Report%20of%20the%20Ministerial%20Conference%20on%20Environment%20and%20Development%20in%20Asia%20and%20the%20Pacific%2C%202005.pdf>
Research for sustainability. FONA. <https://www.fona.de/en>
The Growth Report: Strategies for sustained growth and inclusive development. (2008). The World Bank. Commission on Growth and Development. <https://openknowledge.worldbank.org/server/api/core/bitstreams/df194a38-cb6f-5553-8fd8-e48a8a7c9574/content>

The Inclusive Development Index 2018. (2018). World Economic Forum. <https://www.weforum.org/publications/the-inclusive-development-index-2018/>
The Inclusive Growth and Development Report 2015. (2015). World Economic Forum. https://www3.weforum.org/docs/WEF_Forum_IncGrwth.pdf
Why does green economy matter? UNEP. <https://www.unep.org/explore-topics/green-economy/why-does-green-economy-matter>
World Development Indicators. The World Bank. <https://databank.worldbank.org/source/world-development-indicators>

УДК 336.225:502.131.1(100)

JEL Classification: H23; M14; Q56; Q58

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-4-50-57>

ЕКОЛОГІЧНЕ ОПОДАТКУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ ESG-ПОЛІТИКИ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

© 2025 МАКСИМЕНКО А. В.

УДК 336.225:502.131.1(100)

JEL Classification: H23; M14; Q56; Q58

Максименко А. В. Екологічне оподаткування як інструмент реалізації ESG-політики в умовах сталого розвитку

У статті розглядається екологічне оподаткування як інструмент державного регулювання сталого розвитку в контексті впровадження принципів ESG (екологічного, соціального та корпоративного управління). Аналізується посилення ролі фіскальних механізмів у відповідь на сучасні кліматичні виклики, що потребують трансформації податкової політики в напрямі її екологізації. Автор звертає увагу на необхідність інтеграції екологічних, соціальних і економічних чинників у формуванні податкових стратегій, спрямованих на стимулювання екологічно відповідальної поведінки суб'єктів господарювання. Дослідження охоплює міжнародний досвід запровадження вуглецевих податків, фіскальних пільг для зелених інвестицій, податкових кредитів та преференцій, що підтримують реалізацію корпоративних ESG-стратегій. Розглядаються приклади з Європейського Союзу, Канади, Сінгапуру, Чилі та Африки, що дозволяють ідентифікувати загальні підходи до впровадження податкових інновацій та оцінити їх ефективність у досягненні екологічних і соціальних цілей. У роботі також акцентується увага на соціальних аспектах екологічного оподаткування, зокрема на ризиках регресивного впливу на домогосподарства з низькими доходами та важливості компенсаційних механізмів, як-от кліматичні дивіденди. Значну увагу приділено інституційним умовам впровадження податкових змін, зокрема якості адміністрування, цифровій інфраструктурі, прозорості розподілу надходжень та комунікації з громадськістю. Стаття охоплює різноманітні напрями застосування екологічного оподаткування, включно з його зв'язком із зеленою трансформацією енергетики, розвитком низьковуглецевих технологій та модернізацією промисловості. Підкреслюється потреба в узгодженні податкової, кліматичної та соціальної політики задля забезпечення ефективного та справедливого переходу до сталої економіки.

Ключові слова: екологічне оподаткування, вуглецевий податок, ESG, податкова політика, податкові стимули, кліматичні ініціативи, сталий розвиток, фіскальні інструменти.

Бібл.: 17.

Максименко Анна Вікторівна – кандидат економічних наук, доцент, професор кафедри міжнародного обліку і аудиту, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана (просп. Берестейський, 54/1, Київ, 03057, Україна)

E-mail: maksymenko.anna@kneu.edu.ua

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-7122-0332>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/M-1856-2018>

Scopus Author ID: 1607198412811

Maksymenko A. V. Ecological Taxation as an Instrument for Implementing ESG Policies in the Context of Sustainable Development

The article examines ecological taxation as an instrument for State regulation of sustainable development in the context of implementing ESG (Environmental, Social, and Governance) principles. The article analyzes the increased role of fiscal mechanisms in response to contemporary climate challenges that require a transformation of tax policy towards greening. The author highlights the necessity of integrating environmental, social, and economic factors into the development of tax strategies aimed at promoting environmentally responsible behavior among economic agents. The research covers international experience in the implementation of carbon taxes, fiscal incentives for green investments, tax credits, and preferences that support the execution of corporate ESG strategies. Examples from the European Union, Canada, Singapore, Chile, and Africa are examined, enabling the identification of common approaches to implementing tax innovations and assessing their efficiency in achieving environmental and social goals. The article also highlights the social aspects of ecological taxation, particularly the risks of regressive impacts on low-income households and the importance of compensatory mechanisms, such as climate dividends. Significant attention is given to the institutional conditions for implementing tax changes, particularly the quality of administration, digital infrastructure, transparency in the distribution of revenues, and communication with the public. The article covers various directions of ecological taxation application, including its link to the green transformation of energy, the development of low-carbon technologies, and the modernization of industry. The need for coordination of tax, climate, and social policies is emphasized in order to ensure an effective and fair transition to a sustainable economy.

Keywords: ecological taxation, carbon tax, ESG, tax policy, tax incentives, climate initiatives, sustainable development, fiscal instruments.

Bibl.: 17.

Maksymenko Anna V. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Professor of the Department of International Accounting and Auditing, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman (54/1 Beresteyskyi Ave., Kyiv, 03057, Ukraine)

E-mail: maksymenko.anna@kneu.edu.ua

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-7122-0332>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/M-1856-2018>

Scopus Author ID: 1607198412811

Сучасні глобальні виклики, пов'язані зі зміною клімату, вичерпанням природних ресурсів, деградацією екосистем і зростанням соціальної нерівності, зумовили потребу в переосмисленні парадигми економічного розвитку. У цьому контексті зростає значення концепції сталого розвитку, яка передбачає збалансоване врахування екологічного, соціального та економічного вимірів. Зазначена парадигма поступово трансформується в більш конкретизовану та операціоналізовану модель ESG – Environmental, Social and Governance, яка охоплює екологічні, соціальні та управлінські чинники як ключові елементи стратегій відповідального розвитку на рівні як держав, так і приватного сектора. Впровадження ESG-підходів актуалізує питання реформування системи державного регулювання, зокрема в податковій сфері, що має відігравати активну роль у стимулюванні екологічно та соціально орієнтованої поведінки суб'єктів господарювання.

У сучасних умовах податкова політика дедалі більше розглядається не лише як інструмент фінансового забезпечення бюджету, але й як важіль досягнення стратегічних цілей сталого розвитку. Особливого значення в цьому контексті набуває екологічне оподаткування – механізм, спрямований на інтернаціоналізацію зовнішніх екологічних ефектів та економічну мотивацію скорочення негативного впливу на довкілля. Водночас розширення функціонального навантаження фінансової системи відбувається шляхом інтеграції ESG-принципів

до системи оподаткування через запровадження податкових пільг, преференцій, субсидій та кредитів, орієнтованих на досягнення екологічної та соціальної ефективності. Як свідчать міжнародні практики, країни світу дедалі частіше використовують механізми вуглецевого ціноутворення, зелених податків і податкових стимулів для реалізації кліматичних стратегій, підтримки інвестицій у відновлювану енергетику, енергоефективність, сталу інфраструктуру та інноваційні технології.

Разом із тим, упровадження екологічного оподаткування та податкових стимулів у рамках ESG вимагає врахування численних викликів, зокрема пов'язаних із соціальними наслідками, інституційною спроможністю держав, забезпеченням прозорості використання надходжень від екологічних податків, а також балансуванням між фінансовою ефективністю та стимулювальною функцією. Важливим є також питання гармонізації таких підходів у транснаціональному вимірі, оскільки значна частина екологічних проблем має глобальний характер, а координація податкової політики між країнами стає передумовою ефективного функціонування зелених ринків. Крім того, для країн, що розвиваються, актуальним є виклик інтеграції екологічного оподаткування в умовах обмежених адміністративних ресурсів, нерозвиненості ринкових механізмів та високої соціальної вразливості населення.

У контексті глобальної екологічної трансформації питання екологічного оподаткування, його

ролі в досягненні цілей сталого розвитку та ESG-інтеграції стало предметом активного наукового обговорення. Значний внесок у формування теоретичних основ екологічного оподаткування зроблено Джозефом Стігліцем, який у своїх працях обґрунтовував необхідність врахування інформаційної асиметрії та екстерналій при розробці фіскальної політики [1]. Розроблені ним концепції лягли в основу сучасних механізмів «зеленого» оподаткування.

Інтенсивне поширення вуглецевого оподаткування було підтримано ґрунтовними дослідженнями Міжнародного валютного фонду, зокрема роботами І. Паррі, Ч. Веунга та Д. Хайне, які довели ефективність встановлення цін на викиди CO₂ та підкреслили додаткові ко-бенефіти такого підходу – зменшення забруднення повітря та покращення громадського здоров'я [2]. Подальші дослідження І. Паррі та його колег, зокрема щодо концепції мінімального міжнародного вуглецевого податку, пропонують механізм міждержавної координації з метою уникнення «вуглецевого витоку» та збереження конкурентоспроможності національних економік [3].

Аналітичні звіти компанії Grant Thornton акцентують увагу на зростаючій ролі податкових стимулів у реалізації ESG-стратегій компаній, демонструючи їхню ефективність як у трансформації операційної діяльності, так і в залученні інвестицій [4]. Питання податкового дизайну в контексті декарбонізації енергетики досліджується також у звітах Організації економічного співробітництва та розвитку (OECD), де йдеться про важливість порівняння ефективних ставок оподаткування енергоносіїв у різних країнах [5], а також про загальні підходи до встановлення ефективних вуглецевих ставок [6].

Вагомими з точки зору емпіричної бази є щорічні звіти Світового банку про стан і тенденції ціноутворення на вуглець, що демонструють зростання доходів від вуглецевих податків та розширення охоплення системою торгівлі викидами [7]. Ці дані служать джерелом для оцінки результативності політик оподаткування викидів у різних країнах світу.

Значний науковий інтерес становлять результати досліджень О. Тверезовської та Я. Самусевич, які у своїй праці розкривають екологічне оподаткування як дієвий інструмент сприяння переходу до моделі сталого розвитку та фінансування зеленої інфраструктури [8]. Водночас Н. Ярошевич та А. Якимів у своєму аналізі стану екологічного оподаткування в Україні за 2011–2020 роки встановили недостатню ефективність чинних податкових ста-

вок у стимулюванні екологічних інвестицій, а також виявили порушення базового принципу «забруднювач платить» [9].

Таким чином, сучасна наукова думка окреслює екологічне оподаткування як ключовий інструмент не лише регулювання екологічних зовнішніх ефектів, а й як складову стратегії ESG і платформи для фінансової стабільності в умовах кліматичних змін.

Мета роботи – аналіз викликів і перспектив розвитку екологічного оподаткування як інструменту досягнення цілей сталого розвитку.

Вуглецеве оподаткування в сучасному світі розглядається як ключовий інструмент державної кліматичної політики, що дозволяє поєднувати фіскальні цілі з цілями екологічної трансформації. Воно базується на принципі «забруднювач платить» і полягає у встановленні грошової ціни за кожну одиницю викидів парникових газів, насамперед CO₂. Загальною метою є створення економічного стимулу для зниження шкідливих викидів та переходу до чистіших технологій виробництва. Поряд із цим, вуглецеве оподаткування виконує бюджетну функцію, забезпечуючи стабільні надходження до державного бюджету, що можуть бути спрямовані на фінансування екологічних і соціальних програм. Дослідження доводять, що такий підхід не лише сприяє екологічному очищенню виробничих процесів, а й створює довгострокові фінансові переваги для національних економік, зменшуючи залежність від викопного палива.

Згідно з останніми звітами Світового банку, у 2024 р. глобальні надходження від систем вуглецевого ціноутворення, які включають вуглецеві податки та торгівлю квотами, вперше перевищили 100 мільярдів доларів США [10]. Це свідчить не лише про розширення географії використання таких податків, але й про зростання їхнього значення в загальній структурі податкових надходжень. Країни, що запровадили подібні інструменти, демонструють не тільки екологічні, а й економічні вигоди, зокрема диверсифікацію джерел бюджету, стимулювання інновацій та зміцнення позицій на ринку зелених технологій. Крім того, вуглецеве оподаткування дедалі частіше виступає критерієм для формування експортних і логістичних стратегій, оскільки змінює конкурентне середовище в умовах жорсткішого екологічного регулювання.

Європейські держави посідають провідні позиції в упровадженні вуглецевого оподаткування. Швеція, яка запровадила податок на викиди CO₂ ще в 1991 р., на сьогодні має одну з найвищих ставок у світі – понад 130 євро за тону. Попри це, кра-

іна демонструє сталий рівень економічного зростання та одночасне зменшення обсягів викидів, що свідчить про ефективність такого підходу. Економісти відзначають, що в умовах зростання глобальної конкуренції саме наявність стійкої екологічної податкової моделі сприяє зміцненню інвестиційної привабливості Швеції та її високим позиціям у глобальних рейтингах інновацій. Франція, Німеччина, Фінляндія та інші країни ЄС впроваджують подібні податки, гармонізуючи їх зі спільною політикою Європейського зеленого курсу та інтегруючи до механізмів Європейської системи торгівлі квотами (EU ETS). Відповідно до даних Tax Foundation, у 2024 році більшість країн ЄС мали або податки на CO₂, або працювали над їх розширенням і вдосконаленням, розширюючи охоплення галузей і підвищуючи прозорість механізмів обліку [11].

У країнах Північної Америки також спостерігається активна динаміка розвитку екологічного оподаткування. У Канаді, відповідно до даних David Suzuki Foundation [12], федеральна ставка вуглецевого податку у 2023 р. становила 65 канадських доларів за тону з передбаченим щорічним зростанням. Особливістю канадської моделі є система кліматичних дивідендів, яка забезпечує повернення значної частини надходжень населенню, компенсуючи можливі негативні соціальні наслідки. У цьому контексті важливо відзначити, що система дозволяє уникати надмірного фіскального навантаження на домогосподарства з низьким доходом, зберігаючи соціальну підтримку для кліматичних реформ. Крім того, окремі провінції, як-от Британська Колумбія, мають власні податкові системи, що ще більше підвищує гнучкість та адаптивність податкової політики. Децентралізація механізмів оподаткування дає змогу адаптувати їх до локальних економічних умов, сприяючи ширшому залученню громад до участі в управлінні вуглецевими потоками.

Досвід Латинської Америки репрезентований прикладом Чилі, яка у 2014 році стала першою країною регіону, що запровадила вуглецевий податок [13]. На першому етапі він охоплював великі енергетичні установи, а надалі система зазнала модернізації та розширення. Цей інструмент поєднується з національною політикою у сфері відновлюваної енергетики, що дозволяє досягати синергетичного ефекту в енергетичному секторі. Податкові надходження частково реінвестуються в модернізацію електростанцій, розвиток альтернативних джерел енергії та підтримку місцевих громад, які найбільше страждають від екологічного навантаження. У Сінгапурі податок діє з 2019 р. і передбачає поетапне зростання ставки – з 5 до

50–80 сінгапурських доларів за тону до 2030 р. Податок застосовується до великих емітентів, а зібрані кошти спрямовуються на розвиток зеленої економіки, що включає фінансування інновацій, досліджень і розвиток екологічної інфраструктури. Уряд країни також активно комунікує екологічні цілі з бізнесом і населенням, що дозволяє зберігати підтримку податкових реформ навіть в умовах підвищення ставок.

В Африці застосування вуглецевого оподаткування перебуває на ранньому етапі, однак відзначається низка ініціатив, спрямованих на створення відповідної законодавчої та інституційної бази. За даними Climate Governance Initiative [14], у Південній Африці функціонує система вуглецевого податку, яка поступово інтегрується з іншими елементами податкової реформи. У низці інших країн континенту проводяться пілотні проекти, спрямовані на оцінку ефективності таких інструментів та підвищення потенціалу адміністративних органів. Крім того, міжнародні фінансові організації, зокрема Світовий банк і Африканський банк розвитку, надають технічну та методологічну підтримку урядам, які планують запровадження вуглецевого ціноутворення. Значна увага приділяється і питанням справедливого переходу, що передбачає компенсаційні механізми для найвразливіших верств населення.

Паралельно з розвитком систем прямого екологічного оподаткування зростає роль податкових стимулів, спрямованих на підтримку реалізації ESG-орієнтованих стратегій у корпоративному секторі. ESG-фактори (екологічні, соціальні та управлінські) стають дедалі важливішими у прийнятті фінансових, інвестиційних і регуляторних рішень. Податкові інструменти, що сприяють реалізації ESG-підходів, варіюються від податкових кредитів за інвестиції в зелену енергетику до прискореної амортизації екологічного обладнання, знижених ставок податку на прибуток для підприємств, що відповідають сталим критеріям, та звільнення від окремих зборів. Особливо значним є досвід США, де в межах Закону про зниження інфляції (IRA) реалізовано безпрецедентні обсяги податкових стимулів для розвитку відновлюваних джерел енергії, чистого транспорту, технологій уловлювання вуглецю та модернізації промисловості. За оцінками аналітиків, передбачені в законі податкові преференції стали рушієм інвестиційного буму в американському енергетичному секторі [15].

У країнах Європейського Союзу податкові стимули набувають системного характеру в межах зеленої таксономії та цілей європейського зелено-

го курсу. Податкові заходи координуються з кліматичною політикою, інвестиційною стратегією та стандартами сталого фінансування. Податкові преференції для підприємств, які впроваджують екологічно дружні технології, дедалі частіше пов'язуються із вимогами до нефінансової звітності, а також інтегруються з критеріями сталості для доступу до фінансових ресурсів. У таких країнах, як Німеччина, Франція та Нідерланди, реалізуються комплексні податкові програми для підтримки декарбонізації промисловості, зменшення викидів у транспортному секторі та підвищення енергоефективності у сфері будівництва. Позитивні результати відчутні у вигляді зростання кількості зелених облігацій, розширення інвестицій у новітні технології та посилення прозорості у сфері корпоративного управління [16].

Економічна ефективність екологічного оподаткування оцінюється через низку параметрів: зменшення обсягів викидів, підтримання макроекономічної стабільності, стимулювання інноваційної діяльності, забезпечення диверсифікації джерел бюджету та збереження конкурентоспроможності національних економік. У Швеції, наприклад, після запровадження високої ставки вуглецевого податку спостерігалось не лише скорочення викидів, а й стимулювання технологічної модернізації, розвиток ринку відновлюваної енергії та зниження залежності від імпорту викопного палива. Аналогічно, у Канаді поєднання податку із системою кліматичних дивідендів дозволило уникнути негативного впливу на домогосподарства та зберегти рівень підтримки населення [12]. Водночас досвід Сінгапуру демонструє важливість поетапного впровадження податкових змін, що дає змогу адаптуватися до нових умов і зменшити ризики для бізнесу [17].

Інституційна ефективність таких податків залежить від чіткої системи адміністрування, наявності цифрової інфраструктури для обліку викидів, прозорості у використанні надходжень та ефективної комунікації з громадськістю. У країнах із високим рівнем довіри до державних інституцій екологічне оподаткування сприймається як справедливий інструмент регулювання, що забезпечує довгострокову вигоду суспільству. Показово, що в багатьох юрисдикціях надходження від податків на викиди використовуються не лише на екологічні програми, а й на проекти соціальної інфраструктури, освітні ініціативи та підтримку малого і середнього бізнесу. Це підвищує рівень прийняття таких заходів серед населення, а також сприяє формуванню соціального контракту навколо екологічної трансформації.

На основі наведеного приходимо до висновків, що екологічне оподаткування та податкові стимули в межах ESG-орієнтованої політики набули статусу системного інструмента управління сталим розвитком. Їхнє значення виходить за межі суто фіскальної функції, охоплюючи трансформацію бізнес-моделей, структури інвестицій, технологічного оновлення та формування нових моделей споживання та виробництва. Практики різних країн доводять, що податкові інструменти можуть забезпечити потужний імпульс до зміни екологічної поведінки, водночас не порушуючи економічної рівноваги. Для максимального ефекту важливо забезпечити адаптивність, прозорість, соціальну справедливість та постійне вдосконалення механізмів реалізації. Лише за умов інтегрованого підходу екологічне оподаткування зможе виконувати роль каталізатора для сталого розвитку в умовах глобальних кліматичних викликів XXI століття.

Реалізація екологічного оподаткування як елементу кліматичної політики передбачає не лише технічне впровадження податкових інструментів, а й врахування широкого спектра соціальних та інституційних чинників. Успішне функціонування таких податків значною мірою залежить від рівня суспільної підтримки, інституційної спроможності державних органів та довіри до механізмів розподілу доходів, отриманих від оподаткування шкідливих викидів. Відсутність балансу між екологічною метою та соціальною справедливістю може призводити до політичного спротиву, зростання соціального напруження та навіть згорання запроваджених податкових реформ, що спостерігалось, наприклад, у Франції під час протестів проти зростання цін на паливо, спричиненого вуглецевим податком.

Одним із ключових соціальних викликів є ризик регресивного впливу екологічних податків на домогосподарства з низькими доходами. Оскільки витрати на енергоносії та транспорт займають значну частку в бюджетах таких домогосподарств, підвищення цін, спричинене вуглецевим оподаткуванням, може мати непропорційно негативний вплив. Щоб уникнути цього, уряди розробляють механізми перерозподілу доходів, наприклад у формі кліматичних дивідендів або адресної допомоги. У Канаді, згідно з даними David Suzuki Foundation [12], близько 90% доходів від вуглецевого податку повертаються населенню у вигляді щоквартальних виплат, що компенсує витрати для більшості родин. Такий підхід дозволяє зберегти соціальну легітимність податку, водночас не знижуючи стимул до зменшення викидів.

Не менш важливим є інституційний аспект, який охоплює якість адміністрування, прозорість фіскального управління, незалежність контролюючих органів та наявність достовірної звітності про викиди. Успішна реалізація екологічного оподаткування потребує функціональної міжвідомчої координації між органами податкової служби, екологічного моніторингу, міністерствами фінансів і довкілля. У країнах із недостатнім рівнем інституційного розвитку такі податки можуть бути формальними, неефективними та викликати додаткові корупційні ризики.

За даними Climate Governance Initiative [14], в окремих країнах Африки основною перешкодою до повноцінної реалізації вуглецевого ціноутворення є відсутність системи достовірного моніторингу викидів та слабка фіскальна спроможність. Водночас у державах із високим рівнем цифровізації фіскальних процесів, таких як Сінгапур або Швеція, механізми екологічного оподаткування функціонують з високим рівнем точності, передбачуваності та підзвітності.

Важливо зазначити, що соціальна прийнятність екологічних податків значною мірою залежить від комунікаційної політики уряду. Пояснення цілей оподаткування, прозорість використання коштів та демонстрація конкретних результатів, таких як покращення якості повітря чи інвестиції у громадський транспорт, підвищують довіру громадськості та легітимізують податкові нововведення. Успішні приклади таких стратегій спостерігаються у скандинавських країнах, де громадськість загалом сприймає екологічні податки як справедливий внесок у вирішення глобальних кліматичних проблем.

Таким чином, соціальні та інституційні аспекти реалізації екологічного оподаткування є критично важливими для його довгострокової ефективності та життєздатності. Без урахування соціальних наслідків і забезпечення належної інституційної підтримки навіть найкраще сконструйовані податкові інструменти можуть втратити свою дієвість і підтримку населення.

У цьому контексті інтеграція податкової, екологічної та соціальної політики повинна стати пріоритетом державного управління в умовах кліматичних викликів та необхідності забезпечення справедливого переходу до низьковуглецевої економіки.

Узагальнюючи результати проведеного дослідження, слід зазначити, що екологічне оподаткування посідає дедалі важливіше місце в системі інструментів сталого розвитку та реалізації ESG-орієнтованої політики як на національному, так і на глобальному рівні. Його потенціал полягає не

лише у здатності формувати додаткові фіскальні надходження до бюджетів, а й у спрямуванні поведінкових змін економічних агентів у бік зменшення негативного впливу на довкілля. Податкові інструменти, зокрема вуглецеве ціноутворення, пільги на інвестиції в екологічні проекти, а також податкові кредити в рамках ESG-стратегій, дедалі активніше використовуються у практиці державного управління для прискорення переходу до кліматично нейтральної економіки, розвитку відновлюваних джерел енергії, зменшення енергетичної бідності та стимулювання зеленої модернізації промисловості.

Емпіричний досвід країн з різними рівнями економічного розвитку свідчить про різноманітність підходів до реалізації екологічного оподаткування, проте спільною ознакою ефективних моделей є їхня комплексність, інституційна прозорість і соціальна справедливість. Висока ефективність досягається за умов поєднання податкових інструментів із механізмами фінансової підтримки вразливих категорій населення, що дозволяє знизити регресивний ефект і забезпечити широку громадську підтримку. При цьому особливого значення набуває здатність держав до ефективного координування між фіскальною, екологічною та соціальною політикою, що забезпечує узгодженість і передбачуваність регуляторного середовища. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Stiglitz J. E. Taxation, Information and Economic Efficiency. *Handbook of Public Economics*. 1997. Vol. 3. P. 341–389.
2. Parry I., Veung C., Heine D. How Much Carbon Pricing is in Countries' Own Interests? The Critical Role of Co-Benefits. *Climate Change Economics*. 2015. Vol. 06. No. 4. DOI: <https://doi.org/10.1142/S2010007815500190>
3. Parry I. W. H., Black S., Roaf J. Proposal for an International Carbon Price Floor among Large Emitters. *IMF Staff Climate Notes*. 2021. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/staff-climate-notes/Issues/2021/06/15/Proposal-for-an-International-Carbon-Price-Floor-Among-Large-Emitters-460468>
4. Engaging with incentives to drive your ESG goals. *Grant Thornton*. 2023. URL: <https://www.grantthornton.global/en/insights/articles/esg-tax-2023--reliefs-and-incentives/>
5. Taxing Energy Use 2018: Companion to the Taxing Energy Use Database. OECD Publishing, 2018. URL: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2018/02/taxing-energy-use-2018_g1g89405/9789264289635-en.pdf

6. Effective Carbon Rates 2023: Pricing Carbon Emissions through Taxes and Emissions Trading. OECD Publishing, 2023. URL: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2023/11/effective-carbon-rates-2023_a0dc16cc/b84d5b36-en.pdf
7. State and Trends of Carbon Pricing 2024. *World Bank Group*. URL: <https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/099081624122529330/p50228315fd8d1050186341ea02e1c107bc>
8. Тверезовська О. І., Самусевич Я. В. Екологічні податки як інструмент для розвитку зеленої економіки та стійкої інфраструктури. *Актуальні проблеми економіки*. 2023. № 1. С. 34–40. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14603488>
9. Ярошевич Н. Б., Якимів А. І. Екологічний податок як інструмент реалізації державної екологічної політики. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 36. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-36-45>
10. Global Carbon Pricing Revenues Top a Record \$100 Billion. *World Bank*, 2024. URL: <https://net.fttc.org.tw/smartnetzero/news.php?act=view&id=868>
11. Carbon Taxes in Europe, 2024. *Tax Foundation*, 2024. URL: <https://taxfoundation.org/data/all/eu/carbon-taxes-europe-2024/>
12. Canada's carbon pricing (a.k.a. «carbon tax») explained. *David Suzuki Foundation*. 2023. URL: <https://david Suzuki.org/what-you-can-do/carbon-pricing-explained/>
13. Chile becomes the first South American country to tax carbon. *Reuters*. September, 27, 2014. URL: <https://www.reuters.com/article/markets/commodities/chile-becomes-the-first-south-american-country-to-tax-carbon-idUSL6N0RR4V7/>
14. Carbon Pricing in Africa. *Climate Governance Initiative*. 2023. URL: <https://hub.climate-governance.org/resource/carbon-pricing-navigator/carbon-pricing-in-africa>
15. Leading companies are using IRA tax credits for clean manufacturing and technology. Are you? *Environmental Defense Fund*. 2023. URL: <https://business.edf.org/insights/leading-companies-are-using-ira-tax-credits-for-clean-manufacturing-and-technology-are-you/>
16. Huggett C., Hatch P. The increasing importance of global green tax initiatives. *Wolters Kluwer*. 2024. URL: <https://www.wolterskluwer.com/en/expert-insights/increasing-importance-of-global-green-tax-initiatives>
17. Mohan M., Wan Ting K. Singapore to raise carbon tax after Bill passed in Parliament, WP's proposals rejected. *Channel NewsAsia*. 08 November 2022. URL: <https://www.channelnewsasia.com/singapore/singapore-raise-carbon-tax-after-bill-passed-parliament-wps-proposals-rejected-3053876>

REFERENCES

- Canada's carbon pricing (a.k.a. «carbon tax») explained. (2023). *David Suzuki Foundation*. <https://david-suzuki.org/what-you-can-do/carbon-pricing-explained/>
- Carbon Pricing in Africa. (2023). *Climate Governance Initiative*. <https://hub.climate-governance.org/resource/carbon-pricing-navigator/carbon-pricing-in-africa>
- Carbon taxes in Europe, 2024. (2024). *Tax Foundation*. <https://taxfoundation.org/data/all/eu/carbon-taxes-europe-2024/>
- Chile becomes the first South American country to tax carbon. (2014, September 27). *Reuters*. <https://www.reuters.com/article/markets/commodities/chile-becomes-the-first-south-american-country-to-tax-carbon-idUSL6N0RR4V7/>
- Effective carbon rates 2023: Pricing carbon emissions through taxes and emissions trading. (2023). *OECD Publishing*. https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2023/11/effective-carbon-rates-2023_a0dc16cc/b84d5b36-en.pdf
- Engaging with incentives to drive your ESG goals. (2023). *Grant Thornton*. <https://www.grantthornton.global/en/insights/articles/esg-tax-2023---reliefs-and-incentives/>
- Global carbon pricing revenues top a record \$100 billion. (2024). *World Bank*. <https://net.fttc.org.tw/smartnetzero/news.php?act=view&id=868>
- Huggett, C., & Hatch, P. (2024). The increasing importance of global green tax initiatives. *Wolters Kluwer*. <https://www.wolterskluwer.com/en/expert-insights/increasing-importance-of-global-green-tax-initiatives>
- Leading companies are using IRA tax credits for clean manufacturing and technology. Are you? (2023). *Environmental Defense Fund*. <https://business.edf.org/insights/leading-companies-are-using-ira-tax-credits-for-clean-manufacturing-and-technology-are-you/>
- Mohan, M., & Wan Ting, K. (2022, November 8). Singapore to raise carbon tax after Bill passed in Parliament, WP's proposals rejected. *Channel NewsAsia*. <https://www.channelnewsasia.com/singapore/singapore-raise-carbon-tax-after-bill-passed-parliament-wps-proposals-rejected-3053876>
- Parry, I., Veung, C., & Heine, D. (2015). How much carbon pricing is in countries' own interests? The critical role of co-benefits. *Climate Change Economics*, 6(4). <https://doi.org/10.1142/S2010007815500190>
- Parry, I. W. H., Black, S., & Roaf, J. (2021). *Proposal for an international carbon price floor among large emitters*. IMF Staff Climate Notes. <https://www.imf.org/en/Publications/staff-climate-notes/Issues/2021/06/15/Proposal-for-an-International-Carbon-Price-Floor-Among-Large-Emitters-460468>
- State and trends of carbon pricing 2024. (2024). *World Bank Group*. <https://documents.worldbank.org/>

en/publication/documents-reports/documentdetail/099081624122529330/p50228315fd8-d1050186341ea02e1c107bc

Stiglitz, J. E. (1997). Taxation, information and economic efficiency. In A. J. Auerbach & M. Feldstein (Eds.), *Handbook of Public Economics* (Vol. 3, pp. 341–389). Elsevier.

Taxing energy use 2018: Companion to the taxing energy use database. (2018). *OECD Publishing*. https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2018/02/taxing-energy-use-2018_g1g89405/9789264289635-en.pdf

Tverezovska, O. I., & Samusevych, Ya. V. (2023). Ekologichni podatky yak instrument dlia rozvytku zelenoi ekonomiky ta stiiroi infrastruktury. *Aktualni problemy ekonomiky*, (1), 34–40. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14603488>

Yaroshevych, N. B., & Yakymiv, A. I. (2022). Ekologichni podatky yak instrument realizatsii derzhavnoi ekolohichnoi polityky. *Ekonomika ta suspilstvo*, (36). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-36-45>

УДК 339.94(1-192.7):[330.322:338.47](477+478+498)
JEL Classification: F15; F21; O18; O19; R58
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-4-57-65>

МІЖНАРОДНЕ ІНВЕСТИЦІЙНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО В РОЗВИТКУ ТРАНСПОРТНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ЄВРОРЕГІОНУ «НИЖНІЙ ДУНАЙ»

© 2025 ВДОВИЧЕНКО І. О.

УДК 339.94(1-192.7):[330.322:338.47](477+478+498)
JEL Classification: F15; F21; O18; O19; R58

Вдовиченко І. О. Міжнародне інвестиційне співробітництво в розвитку транспортної інфраструктури євро регіону «Нижній Дунай»

Метою статті є визначення сучасного стану, особливостей і перспектив міжнародного інвестиційного співробітництва в розвитку транспортної інфраструктури в межах окремого євро регіону, а саме – «Нижній Дунай», як особливої форми взаємодії між органами місцевого самоврядування суміжних держав по обидва боки спільного кордону. Євро регіон «Нижній Дунай», який охоплює прикордонні території України, Румунії та Республіки Молдова, розглядається як транзитний вузол між Європейським Союзом, Балканським півостровом і країнами Північного Причорномор'я. Обґрунтовано актуальність теми, зумовлену стратегічним розташуванням євро регіону, наявністю значного агропромислового та логістичного потенціалу, а також існуванням сучасних геополітичних і безпекових викликів. У статті проаналізовано поточний стан міжнародного інвестиційного співробітництва в межах досліджуваного євро регіону, представлено основні проекти, спрямовані на розвиток транспортної інфраструктури прикордонних регіонів України, Румунії та Республіки Молдова, які були реалізовані за підтримки міжнародних партнерів та фінансових інституцій. Визначено основні стримувальні фактори економічного розвитку, зокрема низький рівень розвитку інфраструктури та людського капіталу. Запропоновано низку можливих заходів щодо активізації спільних інфраструктурних ініціатив, які можуть реалізовуватись у межах Стратегії Європейського Союзу для Дунайського регіону. До таких заходів віднесено необхідність проведення скоординованої державної політики щодо збільшення залученості місцевих громад у процес прийняття рішень та участі в пріоритетних напрямках Стратегії, насамперед тих, що стосуються покращення доступності та якості транспортних шляхів та відповідної допоміжної інфраструктури. Обґрунтовано, що поглиблення міжнародного інвестиційного співробітництва сприятиме підвищенню конкурентоспроможності євро регіону «Нижній Дунай». Зроблено висновок, що розширення міжмуніципального співробітництва в межах євро регіону «Нижній Дунай» та активна участь у макрорегіональних ініціативах, зокрема в реалізації Стратегії ЄС для Дунайського регіону, відкривають нові можливості для залучення зовнішніх фінансових і технічних ресурсів, що, своєю чергою, сприятиме підвищенню якості життя населення прикордонних територій і забезпеченню їх сталого розвитку.

Ключові слова: міжнародне інвестиційне співробітництво, європейська інтеграція, регіональна інтеграція, євро регіон, Стратегія ЄС для Дунайського регіону, транскордонне співробітництво, транспортна інфраструктура.

Табл.: 1. Бібл.: 20.

Вдовиченко Іван Олександрович – аспірант кафедри міжнародних економічних відносин та логістики, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна (майдан Свободи, 4, Харків, 61022, Україна)

E-mail: ivan.vdovychenko@karazin.ua

ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-3879-9713>